

Joachim Waade Nessemo

## **Klimaskepsis og høyrepopulisme:**

Er sammenhengen tilsynelatende, eller er de uomtvistelig sammenbundet?

Bacheloroppgave i Statsvitenskap

Veileder: Anders Todal Jenssen

Mai 2019



Joachim Waade Nessemo

## **Klimaskepsis og høyrepopulisme:**

Er sammenhengen tilsynelatende, eller er de uomtvistelig sammenbundet?

Bacheloroppgave i Statsvitenskap  
Veileder: Anders Todal Jenssen  
Mai 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet  
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap  
Institutt for sosiologi og statsvitenskap



## **Innholdsfortegnelse:**

### **1. Innledning**

### **2. Teori**

#### **2.1 Klimaskepsis**

#### **2.2 Høyrepopulisme**

#### **2.3 Politikk, og andre innflytelser på klimaholdninger**

### **3. Metode**

#### **3.1 Operasjonalisering av variabler, og beskrivelse av studie 1**

#### **3.2 Studie 2**

### **4. Analyse: FrP-studie**

#### **4.1 Analyse av studie 2: Storbritannia, Nederland og Sverige**

### **5. Drøfting**

#### **5.1 Drøfting av metode**

#### **5.2 Utbredelse av holdninger**

### **6. Konklusjon**

### **7. Litteraturliste**

### **8. Appendiks**

## 1. Innledning

I samme periode som klimakrisen intensiveres, blomstrer høyrepopulismen. Uttalelser og handlinger fra blant annet Trump i USA, Bolsonaro i Brasil, og passiv klimapolitikk her hjemme, med FrP som deltagende regjeringsparti, antyder at økt oppslutning til høyrepopulisme er dårlig nytt for klimakampen.

97% av forskere finner at klimaendringene er menneskeskapt (Cook et al., 2016). Menneskelig aktivitet er estimert å ha skapt rundt 1.0°C global oppvarming i industriell tid. Med nåværende vekstnivå, er det ventet at global oppvarming vil stige til 1.5°C mellom 2030 og 2052. Endringer i globalt klima finner allerede sted, og fremtidige klima-relaterte risikoer vil reduseres ved en økt, hurtigere, omfattende samfunnsomstilling (IPCC, 2018).

FN-toppen Luis Alfonso de Alba uttalte nylig at det er behov for en drastisk revurdering av den globale økonomiske modellen, at det er nødvendig å endre måten vi konsumerer, måten vi produserer, og at en ikke kan ta sikte på en gradvis økning i ambisjonene på dette området (DW, 2019).

I denne oppgaven skal jeg belyse hvilket forhold som eksisterer mellom høyrepopulisme og klimaholdninger. Flere studier (Lockwood, 2018; Austgulen & Stø, 2013) beskriver høyrepopulistiske partier som klimaskeptiske. Jeg ønsker å redegjøre for, så nøyaktig som mulig, for hvilke uttrykk klimaskepsisen kan ta. Derfor skal jeg gjennomføre seks ulike regresjonsanalyser, som henger sammen med følgende tre hypoteser:

H1) Variabelen for FrP-velgere påvirker variablene om a) tro på hvorvidt klimaet endrer seg, b) hva årsaken er, og c) effekten endringen vil ha, i retning av høyere skepsis til disse.  
H2) Variabelen FrP påvirker bekymring for klimaendringer i retning av lavere bekymring, og  
H3) FrP-ere oppgir lavere støtte til klimapolitiske virkemidler. Hypotesene fordrer at de består etter at jeg har kontrollert for andre variabler.

Den overhengende hypotesen er, H4) Høyrepopulisme i seg selv henger sammen med klimaskepsis.

Jeg skal utføre to studier– artikkelen skal konsentreres rundt å forklare FrP-velgeres klimaholdninger, som er studie 1. Jeg skal også utføre en studie 2, hvor jeg skal utføre en innledende undersøkelse i andre vest-europeiske land, for å se om en bredere sammenheng kan påvises.

I forskningslitteraturen vil noen forskere og artikler bruke «denial» og «skepticism» om hverandre. I seg selv er klimaskepsis meningsløst som vitenskapelig begrep, tilnærmet et svadaord. På engelsk brukes «climate change skepticism», eller «climate change denial». Klimaendringsskepsis, eller skepsis til klimaendringer, ville altså vært ett knepp mer nøyaktig, men er kronglete. På grunn av utbredelse i Norge, skal jeg likevel bruke det. Hva «klimaskepsis» er ment å beskrive, finnes i påfølgende kapittel.

## **2. Teori og tidligere forskning**

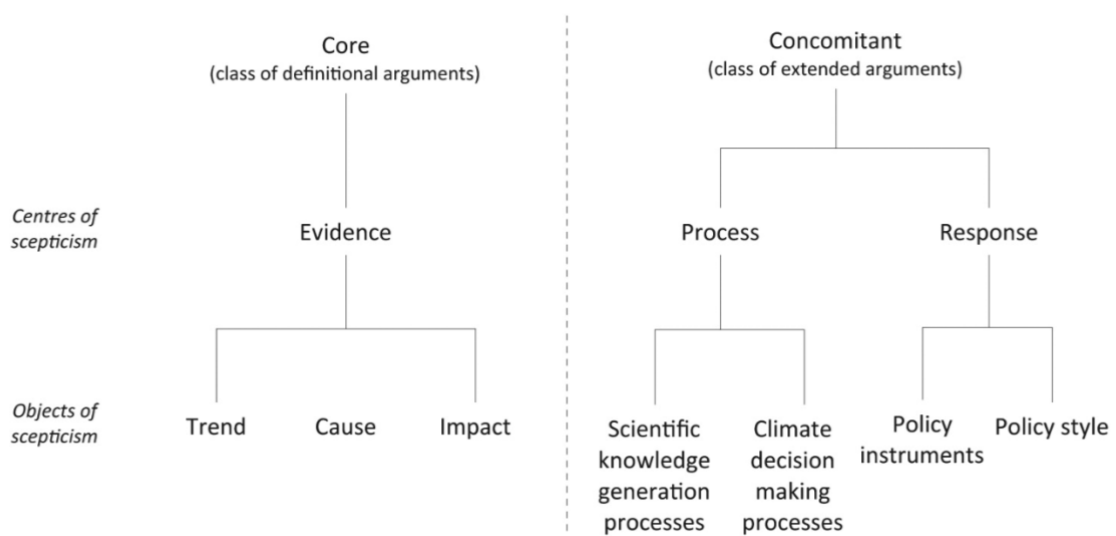
I dette kapitlet skal jeg først beskrive et teoretisk rammeverk for å forstå klimaskepsis. Deretter skal jeg definere høyrepopulisme, for så å gjennomgå tidligere forskning som kan knytte høyrepopulisme sammen med folks holdninger til klimaendringer. Til slutt skal jeg beskrive en bredde av faktorer som gjentatte ganger er funnet å ha innflytelse på klimaholdninger.

### **2.1 Klimaskepsis**

I forståelsen av klimaskepsis er Rahmstorfs (2004) rammeverk et sentralt utgangspunkt. Han deler inn tre typer skepsis. Den første er trendskeptikere: de som forneker at verdens klima blir varmere. Den andre er attribusjonsskeptikere: de tviler på at menneskelig aktivitet er årsaken bak observerte trender i klimaet, og at endringer skyldes naturlige prosesser. Nummer tre er effektskeptikere («impact»): de er skeptiske til at klimaendringene vil ha overveiende negativ innflytelse, men fremhever heller de positive konsekvensene som kan følge med.

Capstick og Pidgeon (2014) går videre i kategoriseringen, og skiller mellom 1) Epistemeskepsis; som dekker årsaker til å tvile på klimaendringers vitenskapelige grunnlag og faktisk fysiske eksistens, 2) Responsskepsis; skepsis til effektiviteten av handlinger for å forhindre klimaendringer. De finner også at sistnevnte type henger sammen med svakere bekymring for klimaendringer.

van Rensburg (2015) konstruerer en modell med tre nivåer, hvor han først deler mellom kjerne-argumenter og medfølgende-argumenter («Concomitant»). Ut fra disse springer ut skepsis-sentre for a) bevisbyrden, b) prosessen, og c) respons– som på neste nivå deles inn i mer spesifikke «objekter», for kritikker av a) henholdsvis trend, årsak og effekt; b) henholdsvis den vitenskapelige kunnskapsproduksjonsprosessen, og prosessen med «climate decision making processes»; og c) politiske virkemidler («instruments»), og politisk stil, hvor sistnevnte beskriver



**Figur 1:** van Rensburgs (2015) konseptuelle hierarki for skepsiskritikk.

## 2.2 Høyrepopulisme

Populism always refers to *the people* and justifies its actions by appealing to and identifying with the people; it is rooted in *anti-elite* feelings; and it considers the people as a monolithic group without internal differences except for some very specific categories who are subject to an *exclusion* strategy (Jagers og Walgrave 2007).

Jagers og Walgrave (2007) beskriver populisme som en politisk kommunikasjonsstil. De deler inn i en «tynn» populisme, som kun å henviser til folket, og en «tykk» populisme, som benytter seg av alle de tre ovennevnte.



Anders Ravik Jupskås (2012) skriver at det er forveksling, både ved triviell og akademisk bruk, i bruken av høyreekstremisme, høyreradikalisme og høyrepopulisme. Hans hovedkarakteristikker for høyreekstremisme er 1) etnisk nasjonalisme, 2) anti-demokrati, 3) autoritær instilling, 4) rasisme, 5) fremmedfrykt, og 6) konspirasjonsteorier.

«Høyreradikalisme skiller seg fra høyreekstremisme ved at den ikke er anti-demokratisk eller preget av biologisk rasisme, og at den er mindre intens i sine synspunkter» (Jupskås, 2012, s. 49).

«Høyrepopulisme [...] referer [oftest] til partier som minner mye om høyreradikale, men som enten i tillegg eller i stedet er utpreget populistiske» (Jupskås, 2012, s. 52).

Mye av årsaken til forvekslingen ligger i at høyrepopulistiske partier i flere tilfeller ser ut til å kvitte seg med populismen, og bli nærmest høyreradikale. Dette er en tendens funnet i forbindelse med økt oppslutning, innflytelse, eller mer parlamentarisk erfaring, eller deltakelse i regjeringssamarbeid (Jupskås, 2012)

Høyrepopulister bruker negativitet i politisk kommunikasjon på en strategisk måte, noe som gir dem mye pressedekning. I tillegg er EU-motstand ofte en kjernesak for partier på ytre høyre (Greven, 2016), men høyrepopulisme behøver ikke være nasjonalistisk (Jupskås, 2012).

Det er betydelige forskjeller mellom populistiske ytre høyre-partier: Cas Mudde beskriver, i *The Study of Populist Radical Right Parties: Towards a Fourth Wave* (2016), at det er substansielle forskjeller mellom ideologien i de ulike partiene, i tillegg til forskjeller i opphav, varighet og organisasjonsstruktur.

FrP er et ganske moderat høyrepopulistisk parti, som har mye til felles med geografisk nære konservative partier (Jupskås, 2012, s. 31). Skillet oppstår i «kombinasjonen av elitekritikk, innvandingsskepsis og lov-og-orden-politikk [som] gjør at Frp kan betraktes som et norsk uttrykk for den samme ideologiske strømmingen vi ser i andre europeiske land, selv om de også skiller seg fra resten av de fleste andre partier på ytre høyre fløy» (Jupskås, 2012 s. 32).

Anders Todal Jenssen (2017) mener FrP har blitt et markedsliberalt parti, og har nærmet seg Høyre, blant annet ved å bli mer moderate i den økonomiske politikken, og ved at velgerne har nærmet seg hverandre i nivå av innvandringskritikk. I 2013 ble FrPs velgere målt til å

være mer markedsliberale enn Høyres. I tillegg skriver Jenssen at «Ikke bare har kritikken mot 'politikkerne' som gruppe forstummet, retorikken knyttet til folket og folkets interesser er også dempet. Det har i det hele tatt blitt uklart hvem 'folket' er» (Jenssen, 2017)

Jupskås (2017) kontrer med at FrP fremdeles kommuniserer populistisk, og henviser til «folk flest». I tillegg har FrP-medlemmer de siste årene hatt en sterk oppsving i skepsis til EØS-medlemskap, uttrykker «autoritære strømninger», ved at 80% er for strengere straffer, i tillegg til at over 50% mener at demokratiet mister sin troverdighet. Han mener at FrP fremdeles er høyrepopulister.

### **2.3 Politikk, og andre innflytelser på klimaholdninger**

Forholdet mellom ytre høyre og klimaholdninger er et forskningsområde som fremdeles mangler full belysning.

I *Cool Dudes: The Denial of climate change among conservative white males in the United States* skriver McCright og Dunlap (2011a) om hvordan de som er selverklært konservative i USA, som tilhører ytre høyre ende av den ideologiske skalaen, er langt mer klimaskeptiske enn sine liberale motparter. Denne forskjellen kommer også til uttrykk ved et tydelig skille mellom Republikanerne og Demokratene, hvor førstnevntes klimapolitikk og –uttalelser er langt mer negativ (McCright & Dunlap, 2011b). I en studie av ideologi og klimaholdninger i EU-land (McCright, Dunlap & Marquart-Pyatt, 2016) hvor en anvender et ideologisk spekter fra venstre til høyre, finner en at i vest-europeiske land, så er tilhørighet på ytre høyre ende i sammenheng med høy score på en rekke mål på klimaskepsis: årsaksskepsis, oppfattet seriøsitet, tro på å bekjempe klimaendringer, vilje til personlig kostnad, og støtte til reduksjon av utslipp i EU.

*Cool Dudes* (McCright et al., 2011a) påviser også at menn er mer klimaskeptiske enn kvinner. Krange, Kaltenborn og Hultman (2018) repliserte studien *I Cool dudes in Norway: climate change denial among conservative Norwegian men*. Ved undersøkelser av skepsis til sammensatte variabler av henholdsvis trend og årsak, og «mediene overdriver global oppvarming», finner de at norske menn scorer høyere. Om disse mennene også er konservative, scorer de enda høyere på skepsismålene, og ytterligere forsterket er effekten om de er «Xenosceptic» – skeptiske til det fremmede, som her gjelder innvandrere. I studien

benytter de seg ikke av et ideologisk spekter, men koder partier enten konservative eller ikke-konservative: Høyre, Frp. Sp og KrF som det førstnevnte.

I artikkelen *Organized Climate Change Denial* (Dunlap & McCright, 2011) beskrives hvordan oljelobbyen finansierer misinformasjonskampanjer, at den Tea Party-bevegelsen har mottatt store summer fra de samme gruppene. Tea Party er et eksempel på høyrepopulisme internt i et parti, i Republikanerne (Greven, 2016).

Austgulen et al.,(2013) fant at FrP-velgere var mer klimaskeptiske på et sammensatt mål av klimaoppfatninger.

Carmichael og Brulle (2017) gjennomførte en større analyse av amerikanske spørreundersøkelser mellom 2001 og 2013. Der fant de at «elite cues», mengden og typen aktivitet fra politiske aktører har stor innflytelse på offentlig bekymring for klimaendringene, og at republikanske velgere var langt mindre bekymret enn sine motparter. De finner også at landets økonomiske tilstand påvirker folks bekymring – når økonomien er dårlig, er folk mindre bekymrede.

I en finsk studie ble sosial dominans-orientering (SDO) funnet å ha større effekt på klimaskepsis enn «right wing authoritarianism» (Häkkinen & Akrami, 2014). SDO defineres som «en predisposisjon for å støtte gruppe-baserte sosiale hierarkier og intergruppedominans» (Pratto, Sidanius, Stallworth, & Malle, 1994; i Häkkinen & Akrami, 2014, s. 62)

Utdanning er en vanlig variabel å ha med i analyser av klimaholdninger. I Norge er utdanningsnivå funnet å motvirke klimaskepsis (Austgulen et al., 2013, og Krange et al., 2018).

I en studie av globale klimaholdninger ble religion funnet å ha positiv effekt på bekymring for klimaendringer (Kvaløy, Finseraas & Listhaug, 2012). En amerikansk studie fant at enkelte religiøse retninger ga en svak økning i klimaskepsis (Ecklund, Scheitle, Peifer & Bolger, 2016).

van der Linden, Leiserowitz, Feinberg og Maibach (2015) beskriver oppfatning av konsensus i forskningsmiljøet som en «gateway»-effekt for tro på at klimaendringer finner sted, at de er menneskeskapt, økt bekymring, og økt støtte til handling.

### 3. Metode

Datasettet jeg benytter meg av er European Social Survey, utgave 8 (2017). ESS utføres annethvert år, og denne utgaven består av spørreundersøkelser utført mellom september 2016 og mars 2017. Spørreundersøkelsene fylles i all hovedsak ut ved et intervju som er utført ansikt til ansikt av en opptrent intervjuer. Respondentene er fra 15 år og oppover.

Dette er den første utgaven av ESS som inkluderer en egen kategori, med en større mengde spørsmål, som angår klimaendringer. Jeg bruker datasettet som er særskilt for Norge. Tabell 1 viser alle variablene som anvendes i studien.

Variable	Obs	Mean	Std.Dev.	Min	Max
clmchng (Trend)	1542	1.584	.649	1 (def. endres)	4(def. ikke endres.)
ccnthum (Årsak)	1525	3.434	3.049	1 (kun naturlig)	55 (ikke endring)
Bekymring	1523	3.009	.829	1 (ekst. bekymret)	5(ikke bekymret)
ccgdbd (effekt)	1514	3.330	1.979	0(ekstremt dårlig)	10(ekstremt bra)
Inctxff (fossilslett)	1540	2.801	1.245	1(sterkt for)	5 (sterkt mot)
Sbsrnen (fornybarsubsidier)	1541	1.767	.84	1(sterkt for)	5 (sterkt mot)
Prtvtbno (parti)	1153	5.225	2.301	1	11
mann	1545	.537	.499	0	1
Eduyrs (utd. antall år)	1542	14.073	3.764	1	28
Hinctnta (husholdnings inntekt)	1465	5.263	2.705	1 (lavest)	10 (høyest)
Rlgdgr (religiøs)	1543	3.55	2.814	0 (minst religiøs)	10 (mest)
Økofordeling (øk med øk. ulikhet for å belønne innsats)	1539	3.103	1.052	1(sterkt uenig)	5(sterkt enig)
Generøsinnv.(generøsitet i behandling av immigrasjonssøknader er bra)	1538	3.436	1.024	1 (sterkt enig)	5 (sterkt enig)
Atchctr (tilhørighet til land)	1544	8.318	1.788	0 (ikke noe)	10 (veldig)
Stfeco (tilfredshet landets økonomi)	1537	7.024	1.847	0(ekstremt misfornøyd)	10(ekstremt fornøyd)
Trstun (tillit til FN)	1514	6.845	1.947	0(ingen tillit)	10 (fullstendig tillit)

Trstep (tillit til Europaparl.	1330	5.097	2.126	0 (inge tillit)	10(fullstendig tillit.)
Miljøviktig (viktig å ta vare på miljøet)	1530	4.41	1.11	1 (ikke som meg)	6 (veldigmye som meg)

---

**Tabell 1:** Deskriptiv statistikk av alle variablene i det norske datasettet, som benyttes i studien.

ESS stiller spørsmål om klimaendringer, heller enn global oppvarming. Whitmarsh (2011) finner, i en undersøkelse blant respondenter i Sør-England, at bruken av «global oppvarming» vekker mer bekymring hos tilhøreren enn den av «klimaendringer».

### 3.1 Operasjonalisering av variabler, og beskrivelse av studie 1

I studien av norske forhold skal jeg anvendende følgende avhengige variabler. For å måle bevissepsis benytter jeg meg av følgende:

Trendskepsis: *clmchg*: Do you think world's climate is changing (1 definatly changing, 4 definatly not changing).

Årsak: *cnthum*: Climate change caused by natural processes, human activity, or both (1 entirely natural, 5 entirely human, 5 dont think climate change is happening).

Effekt: *ccgdbd*: Climate change good or bad impact across world (0 extremely bad, 10 extremely good).

For å måle bekymring bruker jeg *wrlmch*: How worried about climate change (1 not at all, 5 extremely worried). Denne snur jeg, så positive verdier er klimaskeptiske, og kaller den nye variabelen «bekymring».

For å måle respons, foreligger bare variabler i kategorien «Policy instruments», eller politiske virkemidler:

*inctxff*: Favour increase taxes on fossil fuels to reduce climate change (1 strongly in favour, 5 str against)

*sbsrnen*: Favour subsidise renewable energy to reduce climate change (1 in favour, 5 against).

I datasettets klimakategori foreligger ikke variabler som gir anledning til å måle de medfølgende skepsistypene, om prosessen bak vitenskapelig kunnskapsproduksjon, og policy

style– det er ingen variabler som spesifikt gir anledning til å undersøke holdninger til hvordan partier eller andre politiske aktører opptrer eller kommuniserer klimaendringer.

For å forklare hvilke variabler som henger sammen med klimaskepsis utfører jeg seks regresjonsanalyser, hver med fire ulike modeller (tabeller med alle modeller fra de seks analysene finnes i appendiks, under **2. Tabeller**, a-f). Den første modellen inkluderer kun prvtvtno, som jeg dummykoder, og gir FrP verdien 1. I den andre modellen inkluderer jeg 1) gndr, som jeg dummykoder og gir «mann» verdien 1. 2) Agea (fra 15 til 98). 3) Eduyrs, gjelder antall år med fullført fulltids utdanning. 4) Hinctnta: Household's total net income, all sources (J 1. desil, H 10. desil) 5) rlgdgr: How religious are you (0 not at all religious, 10 very religious).

I modell tre inkluderer jeg mer abstrakte variabler som er funnet å ha sterk sammenheng med høyrepopulisme. For å måle sosial dominans forsøker jeg å lage en sammensatt variabel med utgangspunkt i SDO7-skalaen (Ho, Sidanius, Pratto, Levin & Thomsen et al., 2012).

Variablene i ESS-datasettet stemmer imidlertid lite overens med de i skalaen, og en tentativ faktoranalyse av tre variabler fra ESS-datasettet, med opprinnelig koding, finner ikke noen meningsfull sammenheng. Derfor skal jeg for å måle sosial dominans kun benytte meg av variabelen dfincac: Large differences in income acceptable to reward talents and efforts (1 agree strongly, 5 disagree strongly), retningen på variabelen er snudd og gitt navnet «økofordeling».

For å måle fremmedfrykt anvender jeg variabelen gvrfgap: Government should be generous judging applications for refugee status (1 agree strongly, 5 disagree strongly), variabelen er snudd for å gi positiv verdi størst verdi, gitt navnet «generøsinnv». Variabelen atchctr: How emotionally attached to [country] (0 not at all, 10 very) skal måle nasjonalisme.

I den fjerde modellen skal jeg forsøke å forklare ytterligere påvirkninger.

Carmichael et al. (2017) finner at økonomisk tilstand påvirker holdninger, og stfeco: How satisfied with present state of economy in country (0 extremely dissatisfied, 10 extremely satisfied) skal redegjøre for eventuelle effekter her.

Tro på konsensus i forskningsmiljøet er funnet å påvirke holdninger (van der Linden, et al., 2015), og en forutsetning for å tro på konsensus er tillit til forskerne.

Jeg inkluderer FN som substitutt for tillit til klimaforskere, siden FN får svært mye medieoppmerksomhet, og fungerer som megafon for klimaforskningen ved IPCC-rapportene: *trstun*: Trust in the United Nations (0 no trust at all, 10 complete trust).

Siden høyrepopulistiske partier ofte er være EU-motstandere: 80% av FrPs velgere er skeptiske til EØS-medlemskap (Jupskås, 2017): og EU har hatt en ambisjon om å være i førersetet for internasjonal klimapolitikk (Vogler, 2009), skal jeg inkludere variabelen *trstep*: Trust in the European Parliament (0 no trust at all, 10 complete trust), for å se om mistillit til EP eventuelt kan redegjøre for noe av effekten.

*impenv*: Important to care for nature and environment (1 very much like me, 6 not like me at all). Denne variabelen er snudd og gitt navnet «miljøviktig».

### 3.2 Studie 2

I denne studien skal jeg bruke de samme variablene til å teste om trenden mellom høyrepopulisme og klimaskepsis er å gjenfinne i andre vest-europeiske land. Jeg benytter meg av vest-europeiske land på grunn av McCright et al.s (2016) funn av sammenheng mellom tilhørighet på høyresiden av den ideologiske skalaen, og klimaskepsis i denne regionen, som ikke ble gjenfunnet i øst-europeiske land. Utvalget av land betinger at landet er med i datasettet, har et antall respondenter som stemte høyrepopulistisk som er rundt 100, at det er bred kontinuitet i partimassen.

Slik ender jeg opp med Nederland, Storbritannia og Sverige, hvorav partiene PVV og UKIP defineres som høyrepopulistiske, og Sverigedemokratarna anses som høyreradikale (Jupskås, 2012, s. 159, 53, 161). Jeg dummykoder henholdsvis variablene «*prtvtnl*», «*prvtbgb*» og «*prvtbse*», og gir verdien 1 til det høyrepopulistiske partiet.

Den andre studien benytter seg av samme metode som den første, med unntak av at jeg bare utfører én regresjonsanalyse pr. avhengige variabel, med samtlige uavhengige variabler inkludert i hver analyse. Dette fjerner muligheten til å finne ut hvilke kontrollvariabler som påvirker høyrepopulisme, men gir et inntrykk av om funnene kan repliseres på tvers av vest-europeiske land. I tillegg bruker jeg hvert respektive lands egne datasett.

VARIABLES	(1) Trend	(2) Årsak	(3) Effekt	(4) Bekymring	(5) Fossilskatt	(6) Fornybar
Frp (=1, alle andre partier=0)	-0.116*	-0.772***	0.469**	0.216***	0.478***	0.147*
	(0.0641)	(0.261)	(0.197)	(0.0743)	(0.120)	(0.0830)
Alder	-0.00250**	-0.0114**	0.0193***	0.00509***	-0.00182	0.00694***
	(0.00127)	(0.00514)	(0.00387)	(0.00146)	(0.00239)	(0.00165)
Mann	0.0157	0.0487	-0.0871	0.224***	0.297***	0.0932*
	(0.0407)	(0.165)	(0.124)	(0.0469)	(0.0764)	(0.0529)
Utd., ant. år	0.0271***	0.0142	-0.0780***	-0.0213***	-0.0392***	-0.0194***
	(0.00571)	(0.0231)	(0.0174)	(0.00658)	(0.0107)	(0.00742)
Inntekt, husholdning	-0.00146	-0.00782	-0.0117	-0.00445	-0.0221	-0.0146
	(0.00763)	(0.0310)	(0.0233)	(0.00880)	(0.0143)	(0.00993)
Religiøs	-0.0117	-0.0276	0.0717***	-0.00208	0.00415	0.0143
	(0.00745)	(0.0301)	(0.0226)	(0.00857)	(0.0140)	(0.00968)
Økonomisk ujevnhet øk	-0.0544***	-0.129*	0.210***	0.0796***	0.0637*	0.0453*
	(0.0187)	(0.0757)	(0.0568)	(0.0215)	(0.0350)	(0.0242)
Generøs innv. bra	0.0876***	-0.122	-0.148**	-0.0870***	-0.145***	-0.0750***
	(0.0202)	(0.0817)	(0.0617)	(0.0233)	(0.0377)	(0.0261)
Tilhørighet land	-0.00562	-0.0260	0.0791**	0.0402***	0.0767***	-0.0159
	(0.0125)	(0.0506)	(0.0381)	(0.0144)	(0.0235)	(0.0163)
Tilfr. landets øk.	-8.50e-06	0.0283	0.0442	0.0364***	-0.0282	-0.0238
	(0.0116)	(0.0473)	(0.0355)	(0.0134)	(0.0218)	(0.0151)
Tillit FN	0.0119	0.0766	-0.0353	-0.00157	-0.0598**	-0.0571***
	(0.0125)	(0.0507)	(0.0382)	(0.0144)	(0.0234)	(0.0162)
Tillit EP	-0.0140	-0.0504	0.0522	-0.0518***	-0.0379*	0.0177
	(0.0116)	(0.0470)	(0.0353)	(0.0134)	(0.0218)	(0.0151)
Miljø viktig	0.107***	0.0476	-0.324***	-0.250***	-0.221***	-0.151***
	(0.0180)	(0.0730)	(0.0550)	(0.0208)	(0.0338)	(0.0234)
Constant	2.614***	4.242***	3.609***	3.819***	4.710***	3.038***
	(0.207)	(0.841)	(0.633)	(0.239)	(0.390)	(0.270)
Observations	997	989	985	988	997	997
R-squared	0.139	0.027	0.173	0.288	0.202	0.144

Standard errors in parentheses

\*\*\* p<0.01, \*\* p<0.05, \* p<0.1

**Tabell 2.** Resultater fra regresjonsanalyser.



#### 4. Analyse: FrP-studie

På trendskepsis er FrP ikke statistisk signifikant. Effekten av FrP forsvinner med modell 3 (appendiks, tabell a). Utdanning, alder, SDO, fremmedfrykt og miljøvern er statistisk signifikante. Høy alder fører til redusert tro på at klimaet endrer seg, den samme effekten ses hos de med høy score på SDO og fremmedfrykt. Effekten av høy utdanning er større tro på at klimaet endrer seg, det samme med oppfattet viktighet av miljøvern. De uavhengige variablene forklarer 14% av variasjonen i avhengig variabel.

Regresjonanalysen av årsaksskepsis er den definitivt svakeste av de seks. Variabelen er ikke snudd, og lave verdier er derfor mest klimaskeptiske. Forklaringskraften er på 2.7%, og FrP er eneste variabel med p-verdi på  $<.01$ . Alder har en p-verdi på  $<.05$ , og en svak negativ korrelasjon. Samtidig som analysen ikke klarer å redegjøre for variasjonen, finnes en sterk tendens av at FrP-velgere i større grad enn andre velgere mener at klimaendringene stammer fra naturlige årsaker. En lignende, svakere tendens finnes hos eldre.

I regresjonen av effektskepsis finnes 17% forklaringskraft. FrP-velgere har en p-verdi på  $<.05$ , og når koeffisienten beveger seg så langt fra konstanleddet, tyder det på at de, i langt større grad enn andre velgere, tror at klimaendringer vil ha en positiv effekt på verden. Kjønn, inntekt, tillit til landets økonomi, FN og EP er ikke statistisk signifikante. Høy alder peker på økt tro på gode effekter, det samme gjør religion, SDO, fremmedfrykt (lav verdi fører til høy tro) og nasjonalisme. Å synes at miljøvern er viktig fører til tro på at klimaendringer vil ha en negativ effekt, det samme er tilfelle hos de med mange års utdanning.

I analysen av bekymring er forklaringskraften 28%. Inntekt, religion, og tillit til FN usignifikante. Resten av variablene har en p-verdi på  $<.01$ . FrP, menn, SDO, fremmedfrykt, nasjonalisme, og tilfredshet med landets økonomi peker på betraktelig lavere bekymring. Alder peker også på lavere bekymring. Høyere utdanning antyder økt bekymring, det samme hos de med høy tillit til Europaparlamentet. Den største negative effekten finnes hos de som bryr seg mye om miljøvern. Variabelen FrP har et standardavvik på .07, noe som tyder på veldig stor samling på denne variabelen – FrP-ere er mindre bekymret, og det er små interne

variasjoner.

Støtte til økt fossilslett har en forklaringskraft på 20%. Alder, inntekt, religion, SDO, tilfredshet med økonomien, tillit til EP er ikke signifikante. FrP-velgere har en sterk motvilje til økt fossilslett, sammenlignet med de resterende velgerne, det samme gjelder menn sammenlignet med kvinner, og fremmedfrykt. Nasjonalisme positivt korrelerende med motstand til økt skatt. Lang utdanning har stor sammenheng med støtte til økt skatt, det samme gjelder for de som mener miljøvern er viktig. De med stor tillit til EP også støttende.

I støtte til subsidiering av fornybar energi er bare alder, utdanning, fremmedfrykt, tillit til FN, og miljøvern er eneste signifikante variabler. Forklaringskraften er 14%. Alder har en svak effekt i retning av motstand til fornybarsubsidier. Fremmedfrykt fører til en moderat økt motstand, mens tillit til FN, utdanning og miljøvern fører til støtte. Det er først i modell 4 (se appendisk, tabell f) at FrP blir insignifikant.

#### 4.1 Analyse av studie 2: Storbritannia, Nederland og Sverige

VARIABLES	(1) Trend	(2) Fossilslett	(3) Fornybar
Ukip (=1, Alle andre partier =0)	0.151** (0.0727)	0.272** (0.129)	0.245** (0.117)
Alder	0.00313** (0.00131)	0.00488** (0.00233)	0.00615*** (0.00213)
Mann	0.0331 (0.0393)	0.00656 (0.0699)	-0.0801 (0.0637)
Utd., ant. år	0.00594 (0.00533)	-0.0205** (0.00948)	-0.0146* (0.00863)
Inntekt, husholdning	-0.00979 (0.00739)	-0.0224* (0.0131)	-0.0277** (0.0120)
Religiøs	0.00714 (0.00669)	0.0117 (0.0119)	0.0205* (0.0108)
Økonomisk ujevnhett ok	0.00682 (0.0185)	0.0705** (0.0330)	0.00383 (0.0300)
Generøs innv. bra	-0.0460** (0.0194)	-0.144*** (0.0346)	-0.130*** (0.0315)

Tilhørighet land	0.0120 (0.00887)	0.00859 (0.0158)	0.00937 (0.0144)
Tilfr. landets øk.	0.0522*** (0.0104)	-0.0179 (0.0185)	0.0256 (0.0168)
Tillit FN	-0.00496 (0.0103)	0.00652 (0.0182)	-0.0443*** (0.0166)
Tillit EP	-0.0243** (0.0100)	-0.0739*** (0.0179)	-0.0301* (0.0163)
Miljø viktig	-0.102*** (0.0189)	-0.123*** (0.0336)	-0.161*** (0.0306)
Constant	1.581*** (0.164)	4.264*** (0.291)	3.545*** (0.265)
Observations	1,063	1,062	1,065
R-squared	0.102	0.121	0.137

Standard errors in parentheses

\*\*\* p<0.01, \*\* p<0.05, \* p<0.1

**Tabell 3.** Et utvalg regresjonsanalyser av Storbritannia-data.

I Sverige var Sverigedemokraterna ikke signifikant i noen av analysene (tabell g i appendiks). I Nederland utviste PVV-velgere en større grad av effekt-skepsis enn resten av velgerne (tabell h i appendiks). I Storbritannia (tabell «i» i appendiks) var UKIP-velgere mer skeptiske til at verdens klima endres. Det mest interessante er imidlertid skepsisen til politiske virkemidler: Å tilhøre UKIP førte til økt skepsis til fossilskatt og subsidiering av fornybar energi, sammenlignet med referansekategorien. Dette også når alle andre årsaker var kontrollert for. Forklaringskraften var henholdsvis 12 og 13%. Fremmedfrykt hadde sterk sammenheng med økt motstand. Tillit til FN og EP hang sammen med en svak støtte, mens miljøvern korrelerte negativt med motstand.

## 5. Drøfting

I forbindelse med hypotese 1, er det ikke anledning til å si at høyrepopulistiske velgere har lavere tro på at klimaet endrer seg. Ut fra analysen av årsaksskepsis, og den veldig lave forklaringskraften, er det vanskelig å si mye om hva som påvirker avhengig variabel. Avstanden til konstantlinja bekrefter den delen av H1 at FrP-ere har langt høyere årsaksskepsis enn andre velgere, ut fra den de betingelsene som ble testet. FrP-velgere har, i

langt større grad enn andre velgere, forventninger til klimaendringene, og har større tro på at klimaendringene vil ha en positiv effekt på verden. Ut fra analysene kan jeg delvis bekrefte hypotese 1, om at høyrepopulistiske velgere er skeptiske til de sentrale bevisene innen klimaforskning, også etter kontroll av variabler som tidligere er funnet å utvanne denne effekten.

Resultatene fra bekymring understøtter hypotese 2, å være FrP-velger henger sammen med lavere bekymring for klimaendringer.

Funnene fra de to analysene av prosess-variabler er delte, og støtter bare delvis hypotesen H3), om at FrP-ere er mer skeptiske til klimapolitiske virkemidler. Det er kun på støtte til økt fossilslett at FrP-ere er tydelig skeptiske – men der er de også uvanlig tett samlet. Slik er det grunnlag for å delvis bekrefte hypotese 3.

I Storbritannia er det mulig å bekrefte H3, mens H1 er delvis avkreftet, og H2 helt avkreftet. I Sverige må alle hypoteser, ut fra analysene, forkastes, mens i Nederland må H1 delvis avkreftes, og alle andre avkreftes.

## **5.1 Drøfting av metode**

En fordel med ESS8-datasettet er at det gir svært god reliabilitet: alle har adgang til det samme datasettet, og kan i appendikset lese om min omkoding, og mine analyser. Det å bruke ESS8 medfører imidlertid noen begrensninger i datasettet, som går på bekostning av validiteten.

Ett aspekt er at datasettet ikke ville vært så begrenset, om jeg ikke hadde forsøkt å forklare så mye med det. Et annet er at ESS8 er ment å fungere som en bred database, som måler mye hos mange respondenter i mange land, men som åpenbart ikke har et like stort og nyansert utvalg variabler som en studie som dekker ett interesseområde. Her oppstår det et slags misforhold, mellom metoden og datasettet.

Selv om den gir en indikator, er ikke bruk av fremmedfrykt-variabelen, om hvorvidt en synes en skal være generøs i behandlingen av innvandringssøknader, alene nok til å si at dette er et mål på fremmedfrykt.

SDO-variabelen er et enda større overgrep, og selv om ordlyden prinsipielt sett skal samstemme ganske godt med SDO-indeksen til Ho et al. (2012), så måler den inntekt heller enn rene holdninger, og den er bare ett tilfelle, der andre bruker 16 (Häkkinen et al., 2014). Følelse av tilhørighet til landet sitt er en del av vurderingen av hvorvidt noen er nasjonalistiske eller ikke, men igjen, alene har den alt for begrenset generaliseringsevne.

Det er også en svakhet at jeg bruker samme variabler i undersøkelsen av alle de avhengige variablene. Inkludering av enkle demografiske informasjoner er ok, men når jeg skiller de ulike målene på klimaskepsis for å kunne opplyse om hele sammenhengen mellom klimaskepsis og høyrepopulisme, så burde jeg også ha mer nøyaktige kontrollvariabler – siden hele årsaksforholdet bak årsaksskepsis og skepsis til politiske virkemidler ikke vil være likt, noe som også vises ved den lave forklaringskraften i regresjonsanalysen av førstnevnte avhengige variabel. Det å bruke samme variabler kan også forsvares: litteraturen beskriver i stor grad uavhengige variablers effekter på et bredt mål av skepsis, eller på bekymring. Det gir også en verdi å se mer spesifikt når de ulike variablene som knyttes til klimaskepsis ikke gjør utslag, og når de gjør det.

Det at jeg ikke får undersøkt tillit til klimaforskere, og tillit til ulike politiske aktører og partiers utsagn og handlinger, er også en svakhet. En mer avansert modell ville kunne gitt langt bedre resultater, og er avgjørende for senere bruk.

Tross at FrP er et uvanlig høyrepopulistisk parti (Jupskås, 2012), og at det er uenighet om hvorvidt FrP faktisk er et høyrepopulistisk parti fremdeles (Todal Jenssen, 2017; Jupskås, 2017), så mener jeg dette er veletablert, og at det fremdeles er gode argumenter for å anvende FrP som høyrepopulistisk parti i denne sammenhengen. Imidlertid utgjør det en fare for generaliserbarheten på tvers av land, at FrP skiller seg betydelig fra mange av sine europeiske søsken. Samtidig så skal regresjonsanalysene beskrive sammenhengen i Norge – det er store variasjoner mellom høyrepopulistiske partier (Mudde, 2016), og et parti i ett land kan uansett vanskelig si alt om partier i andre land. Derfor mener jeg at å bruke Norge er forsvarlig.

## **5.2 Utbredelse av holdninger**

I en undersøkelse fra PEW Research Center (2015) finner en at innbyggere i Europa og USA scorer 42% på «veldig bekymret», i motsetning til 61 og 59% i Latin-Amerika og Afrika. I en

studie av klimaholdninger i Frankrike, Tyskland, Norge og Storbritannia, finner en, på spørsmålet om hva som vil være landets største utfordring de neste 20 årene, at i Norge er klimaendringer miljø og forurensning på 2. plass, klimaendringer på 4., med henholdsvis 11% og 10% . På 1. og 3. plass finner en arbeidsledighet (17%) og innvandring (11%). I de andre landene er miljø/forurensning og klimaendringer på mellom 6 og 2%, og arbeidsledighet, økonomi og innvandring bekymrer flest (Steentjes, Pidgeon, Poortinga, Corner & Arnold, 2017). I ESS 8 er Norge det vest-europeiske landet som scorer lavest på tro på at klimaendringene er menneskeskapte (Poortinga, Fisher, Böhm, Steg & Whitmarsh, et al., 2017).

FrP-velgere er suverent mer skeptiske til teorien om menneskeskapte klimaendringer enn andre velgere - 38% tror klimaendringene helt eller delvis skyldes naturlige årsaker, i motsetning til 13% i resten av populasjonen. Lignende funn, dog langt svakere, finnes i Storbritannia og Sverige, mens i Nederland er forskjellen ubetydelig.

De nasjonale variasjonene i nivåene på klimaholdninger vil selvsagt også kunne fortelle at årsakene bak ulike klimaholdninger også er preget av nasjonale variasjoner, noe som ikke reflekteres i mine regresjonsanalysers variabelutvalg.

I Norge behandles kanskje klimaendringene annerledes enn i andre vest-europeiske land, fordi oljeinntektene våre, og medfølgende høye BNP, gjør at vi risikerer mer på å bygge om økonomien og livsstilen vår enn det andre europeiske land gjør.

### **5.3 Høyrepopulistiske partiers klimaskepsis og bakgrunn**

En undersøkelse av partiprogrammene til en rekke europeiske høyrepopulistiske partier fant at de med ett unntak enten var åpent skeptiske, eller tvetydige (som også er skepsis) (Gemenis, Katsanidou & Vasilopoulou, 2012).

I en forskningsrapport fra den tyske tenketanken Adelphi presenterer Schaller og Carius (2019) en analyse av europeiske høyrepopulistiske partiers forhold til klimaendringer, ut fra politiske handlinger, utspill og programmer. De klassifiserer partiene ut fra følgende typer skepsis: 1) skeptiske/fornektende, 2) forsiktige, uengasjerte, og 3) bekreftende. UKIP, PVV og Sverigdemokraterna havner alle i kategori 1. FrP havner i kategori 2, sammen med blant

annet Rassemblement National, tidligere «Front National». Tre partier havner i kategori 3, blant annet ungarske Fidesz.

Rapporten er ikke publisert i et uavhengig tidsskrift, men Adelphi oppgir å være en uavhengig tenketank. Rapporten baserer seg på en begrenset mengde kilder. I det hele tatt fremstår analysen av f.eks. FrP litt overfladisk, med gjengivelse av et lite antall utspill, omtaler, og ett politisk program.

FrP var lenge det eneste partiet på Stortinget som ikke ville konkludere med om klimaendringene var menneskeskapte eller ikke (Tjernshaugen Aardal & Gulleberg, 2011). FrPs velgere er blitt funnet å være mer klimaskeptiske enn andre velgere (Aulgulen et al., 2013).

I FrPs prinsipp- og handlingsprogram for 2017-2021 står det at:

Jordens klima skifter over tid, og vi vet for lite om hva som påvirker disse endringene. [...] Det forskes for lite på naturlige klimaprosesser. [...] Problemstillingen som politikere og forskere fra FN's klimapanel retter oppmerksomheten mot, kan være alvorlig. Advarslene gir grunnlag for varsomhet. Samtidig kan det være uheldig og uriktig å koble enhver flom, hete- eller kuldebølge, storm og andre værformer til påstanden om menneskeskapte klimaendringer. (FrP, 2017, s. 46).

I Sverige har en dokumentert svært negativ klimapolitikk fra Sverigedemokraterna:

The connection between xenoscepticism and climate change denial might be most visible in the Swedish right-wing nationalist/neo-fascist political party Sweden Democrats. Representatives brought, for the first time ever, denial into the parliament debates 2013 and voted against ratification of the Paris agreement 2016. They also wanted to cut funding for the climate research connected to SMHI 2017 and rejected the so called 'climate law' put in place 2018 in addition to sharing information with the organized climate denial groups of Klimatsans and Stockholm initiative (Hultman & Pulé. (kommende), i Krange et al., 2018, s. 7).

Lockwood (2018) er tidlig ute med å forsøke å forklare årsaken bak klimaskepsisen en finner i hos høyrepopulister, og peker på at det er ideologiske årsaker til skepsisen.

I den norske replikasjonen av *Cool Dudes* (Krange, et al., 2018), skiller en mellom konservative og ikke-konservative partier, og plasserer FrP, Høyre, Sp og KrF i samme kategori. Selv om studien gir ytterligere støtte for en teori om at konservative er mer klimaskeptiske, betyr ikke det at denne tanken er for generell. KrF mener klimatrusselen er en

av de største vi står overfor, og ønsker et hurtig og omfattende grønt skifte (KrF, 2019), mens FrP fremdeles mener at vi vet for lite om årsakene til klimaendring. Det er betydelige forskjeller mellom FrP-velgere og andre konservative velgere. I en regresjonsanalyse gjennomført for å teste avstanden mellom FrP og andre konservative partier brukt i Krange et al.s (2018) artikkel, kodet jeg ikke-konservative partier, her inkludert FrP, 1, og KrF, Sp og Høyre er kodet 0. I denne analysen (tabell j i appendiks), er det større avstand mellom FrP og de andre konservative partiene, enn mellom de ikke-konservative partiene og de konservative.

Europa befinner seg i et helt annet politisk landskap enn USA, med langt større variasjon i partidannelser, og nyanser i ideologi. Jeg mener det er grunn for å distingvere mellom høyrepopulistiske partier og konservative som helhet.

I senere tid har det også blitt forsket på klima- og miljøholdninger blant høyreekstreme. I en diskursanalyse av medieaktører på ytre høyre, finner Forchtner, Kroneder og Wetzel (2018) at bekymring for miljøet er en del av høyreekstrem ideologi, men at klimaskepsis foreligger.

I masteroppgaven *Green neo-Nazism: Examining the intersection of masculinity, far-right extremism and environmentalism in the Nordic Resistance Movement*, beskriver Maria Darwish hvordan den nynazistiske gruppen Den nordiske motstandsbevegelsen formidler positive holdninger til miljø- og dyrevern. Forholdet til klimaendringer og klimaforskning nevnes knapt.

## 6. Konklusjon

Funnene i de lineære regresjonsanalysene på den norske populasjonen antyder at jeg kan delvis bekrefte H1, bekrefte H2, og delvis bekrefte H3. For studie 2, antyder funnene at H3 kan bekreftes i Storbritannia, mens i Nederland er det bare effekt-skepsis som holder vann, og dermed må H1 i det minste delvis avkreftes, mens alle andre definitivt avkreftes. I Sverige kan ingen av hypotesene bekreftes, noe som er spesielt overraskende, i og med den påviste skepsisen i partiet, og at SD-velgere blant annet har lavere tro på at klimaendringene er minst delvis menneskeskapt. Om det finnes en sammenheng på tvers av vest-europeiske høyrepopulistiske velgere, er ikke den åpenbart mulig å replisere ved hjelp av betingelsene i studien.



Det er åpenbart at validiteten i de to studiene står under tvil, og at generaliserbarheten er begrenset – fordi en har en begrenset mengde relevante variabler til rådighet, og det er begrenset hvor nyansert en tillates å være, og hvor nøyaktige svar en kan få, og noen spørsmål må bare utelates helt – som tillit til forskerne. Imidlertid kan jeg undersøke dette gjennom en vag sammenheng (tillit til FN), men den er veldig vag.

Når jeg skal konkludere ut fra egne analyser, så mangler studien for mye informasjon til å kunne si at en har laget noen bulk i en sterkt etablert forskningstrend, etablert av noen av feltets ledende forskere; uten at det er en overraskelse.

En så, tilsynelatende, åpenbar sammenheng, ved anekdotisk observasjon, som den mellom høyrepopulister og klimaskepsis, burde legge opp til en grundig og bred granskning av sammenhengene. Siden forskningslitteraturen fremdeles er relativt sett liten, og det nesten ikke finnes teori for å beskrive sammenhengene, så føres jeg til en antakelse av at en eventuell sammenheng er blitt undersøkt gjentatte ganger, men at den ikke er funnet å holde vann.

Samtidig oppmuntres jeg av at hypotesene, ut fra sin begrensede testing, påviser en så koherent og overbevisende trend i Norge, og at modellen tillater en begrenset replikasjon i Storbritannia. Her ligger en mulighet for å etterhvert etablere en meningsfullt distinksjon mellom konservatisme, tilhørighet på ideologisk skala, og tilhørighet til et høyrepopulistisk parti. Med dypere undersøkelser av forskning på årsaksforholdene, og eventuelle nasjonale forskjeller, vil det være mulig å gå videre i en etablering av høyrepopulistiske velgere som klimaskeptiske, og ikke bare fordi de er menn, sosialt dominante eller fremmedfryktige.

Når det gjelder hypotese 4, om en kan si at det finnes en sammenheng mellom høyrepopulisme i seg selv, og klimaskepsis, så inkluderer jeg litteratur som beskriver klimaskepsis i partiene (Gemenis et al., 2012; Schaller et al., 2019), og jeg beskriver klimaskepsis hos velgerne. Samtidig fremstår det ennå som om, selv om det finnes argumenter for, så mangler jeg tilstrekkelig dokumentasjon for å bekrefte hypotesen.

Likevel mener jeg å ha forelagt informasjon som gjør det verdt å vurdere klimaskepsis som et kjennetrekke ved høyrepopulisme, på samme måte som f.eks. nasjonalisme. Videre mener jeg å ha funnet grunnlag for å revurdere nytten av en todeling av ideologi i forbindelse med

klimaholdninger, og at det er verdt å undersøke partitilhørighet nærmere enn selverklært ideologisk tilhørighet, som kan være ganske diffus informasjon.

Det er interessant med miljøholdninger hos høyreekstreme. Marwish skriver:

If there is one question that the environmentalism of the NRM brings to the fore, it is whether the drastic change of mind and praxis is possible in a liberal market-based democracy, which is itself responsible for climate change? Perhaps is it only a form of eco-authoritarianism that will be to deal with the crisis of climate change by imposing strict rules of consumption and lifestyle. If so, that is what may save the human species. (Marwish, 2018, s. 97).

Blant flere gode grunner til at Den nordiske motstandsbevegelsen nok ikke kommer til å oppfylle en slik funksjon, er at de knapt nevner klimaendringer med et ord (Marwish, 2018). Utdraget over fører imidlertid til tanker om hvorvidt høyrepopulistiske partier behøver å være klimaskeptiske, eller om de har potensial til å bli positive krefter i klimakampen.

Selv om Lockwood peker på en ideologisk forklaring for klimaskepsis, er det også aspekter ved høyrepopulistisk ideologi som ikke betinger det. På mange vis er det langt mer konservativt, og i tråd med opprettholdelse av status quo, å handle sterkt i klimasaken. Om eliteskepsis er en del av forklaringen, finnes det en stor nok elite som utnytter verdens folks langsiktige interesser, og tjener enorme summer på det nåværende systemet. Fremmedfrykten burde også tjene som motivasjon: hyppig brukte estimater peker på 200 millioner klimaflyktninger innen 2050 (Richkemmer, O'Connor, Rai, Sparks, Mudliar et al., 2016) – på verdensbasis er det i dag 68.5 millioner flyktninger totalt (UNHCR, 2017).

En annen virkelighet fremstår likevel mer sannsynlig. Når en skal se videre, er det interessant å tenke på plassen klimaendringer har blitt viet i den offentlige debatten frem til ganske nylig. I 2016 fikk flyktningekrisen enormt mye større oppmerksomhet i mediene enn det klimaendringene fikk. I 2015 var europeere flest langt mer redde for IS enn for klimaendringene (PEW Research Center, 2015).

Når klimasaken nå får mer oppmerksomhet, en tendens som bare vil være økende, kan det tenkes at partier med sterkt negativ klimapolitikk og –kommunikasjon i større grad vil enten forme sine velgeres holdninger, eller tiltrekke seg velgere basert på dette, og at sammenhengen mellom høyrepopulisme og klimaskepsis knyttes tettere.

## 7. Litteraturliste

Austgulen, M.H., & E. Stø. 2013. Norsk Skepsis Og Usikkerhet Om Klimaendringer. *Tidsskrift for Samfunnsforskning* 54 (2), 125-152. Hentet fra [https://www.idunn.no/tfs/2013/02/norsk\\_skepsis\\_og\\_usikkerhet\\_om\\_klimaendringer](https://www.idunn.no/tfs/2013/02/norsk_skepsis_og_usikkerhet_om_klimaendringer)

Capstick, S. B., & Pidgeon, N. F. (2014). What is climate change skepticism? Examination of the concept using a mixed methods study of the UK public. *Global Environmental Change* (24), 389–401. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2013.08.012>

Carle, J. (2015) Climate Change Seen as Top Global Threat. PEW Research Center. Hentet fra <https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/2/2015/07/Pew-Research-Center-Global-Threats-Report-FINAL-July-14-2015.pdf>

Carmichael, J. T. og Brulle, R. J. (2017). Elite cues, media coverage, and public concern: an integrated path analysis of public opinion on climate change, 2001–2013. *Environmental Politics* (26): 232–252. <https://doi.org/10.1080/09644016.2016.1263433>

Cook, J., N. Oreskes, P.T. Doran, W.R. Anderegg, B. Verheggen, E.W. Maibach, D. Nuccitelli. 2016. Consensus on Consensus: A Synthesis of Consensus Estimates on Human-Caused Global Warming. *Environmental Research Letters* 11 (4). doi:10.1088/1748-9326/11/4/048002.

Darwish, M. (2018) *Green Neo-Nazism: Examining the intersection of masculinity, far-right extremism and environmentalism in the Nordic Resistance Movement* (Masteroppgave). Universitetet i Oslo, Oslo.

Dunlap, R. E., & McCright, A. M. (2011). Organized climate change denial. I J. Dryzek, R. Norgaard, & D. Schlosberg (Red.), *Oxford Handbook of Climate Change and Society* (1. utg, s. 144–160). Cambridge: Oxford University Press.

DW (2019, 12. mai) Climate change: UN chief Guterres decries 'fading' global efforts. Hentet fra <https://www.dw.com/en/climate-change-un-chief-guterres-decries-fading-global-efforts/a-48706722>

Ecklund, E.H.; Scheitle, C.P.; Peifer, J.; Bolger, D. (2016) Examining links between religion, evolution views, and climate change skepticism. *Environmental Behavior* (49), 985–1006.

ESS Round 8: European Social Survey Round 8 Data (2016). Data file edition 2.1. NSD - Norwegian Centre for Research Data, Norway – Data Archive and distributor of ESS data for ESS ERIC. doi:10.21338/NSD-ESS8-2016.

Forchtner, B., Kroneder, A., & Wetzel, D. (2018) Being Skeptical? Exploring Far-Right Climate-Change Communication in Germany. *Environmental Communication* (12), s. 589-604.

<https://doi.org/10.1080/17524032.2018.1470546>

Fremskrittspartiet (2017): Prinsipp- og handlingsprogram 2017 – 2021. Hentet fra: <http://flippage.impleoweb.no/frp/b8188708c47948288727ef8f91683698/FRP-Program-2017-2021.pdf>

Gemenis, K., Katsanidou, A., and Vasilopoulou, S., (2012). The politics of anti-environmentalism: positional issue framing by the European radical right. *MPSA Annual Conference 2012*, Chicago. Hentet fra: <https://dl.dropboxusercontent.com/u/4736878/MPSA.pdf>

Greven, Thomas (2016) *The Rise of Right-wing Populism in Europe And The United States*. Berlin: Friedrich Ebert Stiftung. Hentet fra: [https://www.fesdc.org/fileadmin/user\\_upload/publications/RightwingPopulism.pdf](https://www.fesdc.org/fileadmin/user_upload/publications/RightwingPopulism.pdf)

Ho, A. K., Sidanius, J., Pratto, F., Levin, S., Thomsen, L., Kteily, N., et al. (2012). Social dominance orientation: Revisiting the structure and function of a variable predicting social

and political attitudes. *Personality and Social Psychology Bulletin* (38), s. 583–606.

<https://doi.org/10.1177/0146167211432765>

Hultman, M., and P. Pulé. kommende. "Fossil Fuel, Industrial/ Breadwinner Masculinities and Climate Change: Understanding the 'White Male Effect' of Climate Change Denial." I *Climate Hazards and Gendered Ramifications*, Kinnvall and Rydström (red.). London: Routledge.

Häkkinen, K., & Akrami, N. (2014). Ideology and climate change denial. *Personality and Individual Differences* (70), s. 62–65.

IPCC, (2018) Summary for Policymakers of IPCC Special Report on Global Warming of 1.5°C approved by governments. Hentet fra: <https://www.ipcc.ch/2018/10/08/summary-for-policymakers-of-ipcc-special-report-on-global-warming-of-1-5c-approved-by-governments/>

Jagers, J. and Walgrave, S. (2007), Populism as political communication style: An empirical study of political parties' discourse in Belgium. *European Journal of Political Research* (46), s. 319-345. doi:[10.1111/j.1475-6765.2006.00690.x](https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2006.00690.x)

Jenssen, A.T. (2017). «Norsk høyrepopulisme ved veis ende? Fremskrittspartiets gjenfødelse som høyreparti». *Nytt Norsk Tidsskrift* 34 (3), s. 230–242. DOI: <https://dx.doi.org/10.18261/issn.1504-3053-2017-03-02>.

Jupskås, A. R. (2012): *Ekstreme Europa. Ideologi, årsaker og konsekvenser* (1. utg). Oslo: Cappelen Damm.

Jupskås, A.R. (2017). «Feilslått kritikk av populismebegrepet». *Nytt Norsk Tidsskrift* 34 (4), s. 402–418. DOI: <https://dx.doi.org/10.18261/issn.1504-3053-2017-04-07>.

Krange, O., Kaltenborn, B.P., & Hultman, M. (2018): Cool dudes in Norway: climate change denial among conservative Norwegian men, *Environmental Sociology*, <https://doi.org/10.1080/23251042.2018.1488516>

Kristelig Folkeparti (2019). Hentet 10. mai, fra <https://www.krf.no/politikk/politikk-a-til->

[a/klima-og-miljo/](#)

Kvaløy, B., Finseraas, H., and Listhaug, O., 2012. The publics' concern for global warming: a cross-national study of 47 countries. *Journal of Peace Research*, 49 (1), s. 11–22.

doi:10.1177/0022343311425841

Lockwood, M. 2018. Right-Wing Populism and the Climate Change Agenda: Exploring the Linkages. *Environmental Politics* 27 (4), s. 1-21.

McCright, A. M., & Dunlap, R. E. (2011a). Cool dudes: The Denial of climate change among conservative white males in the United States. *Global Environmental Change* (21), s. 1163–1172.

McCright, A. M., & Dunlap, R. E. (2011b). The Politicization of climate change and polarization in the American public's views of global warming, 2001-2010. *The Sociological Quarterly* (52), s. 155–194.

McCright, A. M., Dunlap, R. E., Marquart-Pyatt, S. T. (2016) Political ideology and views about climate change in the European Union, *Environmental Politics*, 25 (2), 338-358, DOI: 10.1080/09644016.2015.1090371

Mudde, C. (2016). The Study of Populist Radical Right Parties: Towards a Fourth Wave. *C-Rex Working Paper Series*, (1) Hentet fra <https://www.sv.uio.no/c-rex/english/publications/c-rex-working-paper-series/Cas%20Mudde:%20The%20Study%20of%20Populist%20Radical%20Right%20Parties.pdf>

Poortinga, W., Fisher, S., Bohm, G., Steg, L., Whitmarsh, L., & Ogunbode, C. (2018). European attitudes to climate change and energy: Topline results from Round 8 of the European Social Survey. *ESS Topline Results Series* (9) Hentet fra [https://www.europeansocialsurvey.org/docs/findings/ESS8\\_toplines\\_issue\\_9\\_climatechange.pdf](https://www.europeansocialsurvey.org/docs/findings/ESS8_toplines_issue_9_climatechange.pdf)

Pratto, F., Sidanius, J., Stallworth, L. M., og Malle B.F.. (1994). Social dominance orientation: A personality variable predicting social and political attitudes. *Journal of Personality and Social Psychology* 67(4), s. 741-763. <http://dx.doi.org/10.1037/0022->

[3514.67.4.741](#)

Rahmstorf, S. (2004). The Climate skeptics. I Munich Re (Red.), *Weather Catastrophes and Climate Change* (s.. 76–83). München, Tyskland: Munich Re.

Rechkemmer A, O'Connor A, Rai A, Decker Sparks JL, Mudliar P, Shultz JM. A complex social-ecological disaster: Environmentally induced forced migration. *Disaster Health* 3 (4), s. 112–120. doi:10.1080/21665044.2016.1263519

Schaller, Stella and Alexander Carius (2019) *Convenient Truths: Mapping climate agendas of right-wing populist parties in Europe*. Berlin: Adelphi. Hentet fra

<https://adelphi.de/de/system/files/mediathek/bilder/Convenient%20Truths%20-%20Mapping%20climate%20agendas%20of%20right-wing%20populist%20parties%20in%20Europe%20-%20adelphi.pdf>

Steentjes, K., N. F. Pidgeon, W. Poortinga, A. J. Corner, A. Arnold, G. Böhm, C. Mays, M. Poumadère, M. Ruddat, D. Scheer and E. Tvinnereim. (2017). *European Perceptions of Climate Change (EPCC): Topline findings of a survey conducted in four European countries in 2016*. <http://orca.cf.ac.uk/98660/7/EPCC.pdf>

Tjernshaugen, A., B. Aardal og A. T. Gulleberg. (2011). Det første klimavalget? Miljø- og klimaspørsmålenes plass ved valget i 2009. I B. Aardal (red.), *Det politiske landskap*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

UN Refugee Agency. (2017). 31 people are newly displaced every minute of the day.

Hentet fra <https://www.unhcr.org/globaltrends2017/>

van der Linden, S. L., Leiserowitz, A. A., Feinberg, G. D. and Maibach, E. W. (2015) The Scientific Consensus on Climate Change as a Gateway Belief: Experimental Evidence. *PLOS ONE* 10 (2) doi: [10.1371/journal.pone.0118489](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0118489).

van Rensburg, W. (2015) “Climate Change Scepticism: A Conceptual Re-evaluation”, *Sage Open* 5 (2), s. 1-13.

Vogler, J. (2009). Climate change and EU foreign policy: The negotiation of burden sharing. *International Politics*, 46(3), s. 469–490. <https://doi.org/10.1057/ip.2009.9>

Whitmarsh, L. (2011). Skepticism and uncertainty about climate change: Dimensions, determinants and change over time. *Global Environmental Change* (21), s. 690–700.

## 8. Appendiks

### 1. Omkoding av variabler:

Her er koder brukt i omkoding av variabler.

recode gndr (1=1)(0=0), gen (mann)

recode dfincac (5=1)(4=2)(3=3)(2=4)(1=5), gen (økofordeling)

recode impenv (1=6)(2=5)(3=4)(4=3)(5=2)(6=1), gen (miljøviktig)

recode gvrfgap (5=1)(4=2)(3=3)(2=4)(1=5), gen (generøsinnvandring)

recode wrclmch (5=1)(4=2)(3=3)(2=4)(1=5), gen (klimabekymringsnu)

recode prvtbno (1/7=0)(8=1)(9/11=0), gen (frp)

recode prvtbno (1/4=1)(5/7=0)(8/11=1), gen (ikkekonservativ)

recode prvtbse (1/9=0)(10=1)(11=0), gen (sd)

recode prvtfnl (1/3=0)(4=1)(5/17=0), gen (PVV)

recode prvtbgb (1/3=0)(4=1)(5/17=0), gen (ukip)

### 2. Tabeller

**Tabell a)** clmchng

VARIABLES	(1) mod1	(2) mod2	(3) mod3	(4) mod4
frp	0.255*** (0.0619)	0.197*** (0.0619)	0.105* (0.0631)	0.116* (0.0641)
agea		0.00137 (0.00118)	0.00171 (0.00118)	0.00250** (0.00127)
mann		0.0309 (0.0383)	-0.00432 (0.0381)	-0.0157 (0.0407)
eduyrs		-0.0329*** (0.00554)	-0.0280*** (0.00549)	-0.0271*** (0.00571)
hinctnta		0.0120 (0.00739)	0.00634 (0.00731)	0.00146 (0.00763)
rlgdgr		0.0140* (0.00722)	0.0134* (0.00717)	0.0117 (0.00745)
√[]kofordeling			0.0653*** (0.0178)	0.0544*** (0.0187)



gener√[]sinnvandring			-0.103***	-0.0876***
			(0.0190)	(0.0202)
atchctr			0.00674	0.00562
			(0.0116)	(0.0125)
stfeco				8.50e-06
				(0.0116)
trstun				-0.0119
				(0.0125)
trstep				0.0140
				(0.0116)
milj√[]viktig				-0.107***
				(0.0180)
Constant	1.570***	1.848***	1.918***	2.386***
	(0.0200)	(0.118)	(0.176)	(0.207)
Observations	1,152	1,126	1,125	997
R-squared	0.015	0.061	0.102	0.139

Standard errors in parentheses  
 \*\*\* p<0.01, \*\* p<0.05, \* p<0.1

**Tabell b) ccnthum:**

VARIABLES	(1) mod1	(2) mod2	(3) mod3	(4) mod4
frp	-0.692***	-0.691***	-0.714***	-0.772***
	(0.222)	(0.229)	(0.238)	(0.261)
agea		-0.0104**	-0.0111**	-0.0114**
		(0.00435)	(0.00442)	(0.00514)
mann		0.0660	0.0679	0.0487
		(0.141)	(0.143)	(0.165)
eduyrs		0.0165	0.0143	0.0142
		(0.0204)	(0.0207)	(0.0231)
hinctnta		-0.0135	-0.0105	-0.00782
		(0.0272)	(0.0275)	(0.0310)
rlgdgr		-0.0321	-0.0276	-0.0276
		(0.0266)	(0.0269)	(0.0301)
√[]kofordeling			-0.126*	-0.129*
			(0.0670)	(0.0757)
gener√[]sinnvandring			-0.0826	-0.122
			(0.0716)	(0.0817)
atchctr			-0.0156	-0.0260
			(0.0436)	(0.0506)
stfeco				0.0283
				(0.0473)
trstun				0.0766
				(0.0507)
trstep				-0.0504
				(0.0470)
milj√[]viktig				0.0476

Constant	3.379*** (0.0714)	3.826*** (0.434)	4.667*** (0.663)	(0.0730) 4.242*** (0.841)
Observations	1,140	1,114	1,113	989
R-squared	0.008	0.020	0.023	0.027

Standard errors in parentheses  
\*\*\* p<0.01, \*\* p<0.05, \* p<0.1

**Tabell c) ccgdbd:**

VARIABLES	(1) mod1	(2) mod2	(3) mod3	(4) mod4
frp	0.795*** (0.190)	0.644*** (0.186)	0.416** (0.190)	0.469** (0.197)
agea		0.0156*** (0.00354)	0.0162*** (0.00352)	0.0193*** (0.00387)
mann		0.0242 (0.115)	-0.0472 (0.114)	-0.0871 (0.124)
eduyrs		-0.0904*** (0.0166)	-0.0756*** (0.0165)	-0.0780*** (0.0174)
hinctnta		0.0163 (0.0221)	-0.00416 (0.0219)	-0.0117 (0.0233)
rlgdgr		0.0880*** (0.0216)	0.0797*** (0.0214)	0.0717*** (0.0226)
√[]kofordeling			0.253*** (0.0534)	0.210*** (0.0568)
gener√[]sinnvandring			-0.204*** (0.0574)	-0.148** (0.0617)
atchctr			0.0751** (0.0348)	0.0791** (0.0381)
stfeco				0.0442 (0.0355)
trstun				-0.0353 (0.0382)
trstep				0.0522 (0.0353)
milj√[]viktig				-0.324*** (0.0550)
Constant	3.248*** (0.0611)	3.360*** (0.353)	2.616*** (0.530)	3.609*** (0.633)
Observations	1,135	1,111	1,110	985
R-squared	0.015	0.105	0.143	0.173

Standard errors in parentheses  
\*\*\* p<0.01, \*\* p<0.05, \* p<0.1

**Tabell d)** klimabekymringsnu

VARIABLES	(1) mod1	(2) mod2	(3) mod3	(4) mod4
frp	0.491*** (0.0779)	0.390*** (0.0768)	0.244*** (0.0777)	0.216*** (0.0743)
agea		0.00381*** (0.00146)	0.00367** (0.00144)	0.00509*** (0.00146)
mann		0.281*** (0.0471)	0.256*** (0.0467)	0.224*** (0.0469)
eduyrs		-0.0335*** (0.00685)	-0.0257*** (0.00674)	-0.0213*** (0.00658)
hinctnta		0.00758 (0.00911)	-0.00197 (0.00897)	-0.00445 (0.00880)
rlgdgr		0.00113 (0.00890)	-0.00456 (0.00878)	-0.00208 (0.00857)
√[]kofordeling			0.0994*** (0.0218)	0.0796*** (0.0215)
gener√[]sinnvandring			-0.121*** (0.0234)	-0.0870*** (0.0233)
atchctr			0.0461*** (0.0142)	0.0402*** (0.0144)
stfeco				0.0364*** (0.0134)
trstun				-0.00157 (0.0144)
trstep				-0.0518*** (0.0134)
milj√[]viktig				-0.250*** (0.0208)
Constant	2.992*** (0.0251)	3.095*** (0.146)	2.813*** (0.217)	3.819*** (0.239)
Observations	1,141	1,115	1,114	988
R-squared	0.034	0.104	0.153	0.288

Standard errors in parentheses  
 \*\*\* p<0.01, \*\* p<0.05, \* p<0.1

**Tabell e)** inctxff:

VARIABLES	(1) mod1	(2) mod2	(3) mod3	(4) mod4
frp	0.943*** (0.116)	0.780*** (0.115)	0.563*** (0.117)	0.478*** (0.120)
agea		-0.00121 (0.00221)	-0.00171 (0.00220)	-0.00182 (0.00239)
mann		0.314*** (0.0716)	0.279*** (0.0713)	0.297*** (0.0764)

eduyrs		-0.0651*** (0.0104)	-0.0548*** (0.0103)	-0.0392*** (0.0107)
hinctnta		-0.00549 (0.0138)	-0.0170 (0.0137)	-0.0221 (0.0143)
rlgdgr		0.00867 (0.0135)	0.00308 (0.0134)	0.00415 (0.0140)
√[]kofordeling			0.0758** (0.0333)	0.0637* (0.0350)
gener√[]sinnvandring			-0.209*** (0.0355)	-0.145*** (0.0377)
atchctr			0.0570*** (0.0218)	0.0767*** (0.0235)
stfeco				-0.0282 (0.0218)
trstun				-0.0598** (0.0234)
trstep				-0.0379* (0.0218)
milj√[]viktig				-0.221*** (0.0338)
Constant	2.635*** (0.0377)	3.478*** (0.220)	3.482*** (0.330)	4.710*** (0.390)
Observations	1,149	1,124	1,123	997
R-squared	0.054	0.112	0.151	0.202

Standard errors in parentheses  
\*\*\* p<0.01, \*\* p<0.05, \* p<0.1

**Tabell f)** sbsrnen:

VARIABLES	(1) mod1	(2) mod2	(3) mod3	(4) mod4
frp	0.334*** (0.0796)	0.268*** (0.0795)	0.160** (0.0814)	0.147* (0.0830)
agea		0.00528*** (0.00152)	0.00575*** (0.00152)	0.00694*** (0.00165)
mann		0.127*** (0.0492)	0.0844* (0.0494)	0.0932* (0.0529)
eduyrs		-0.0291*** (0.00714)	-0.0244*** (0.00711)	-0.0194*** (0.00742)
hinctnta		-0.00430 (0.00951)	-0.00759 (0.00947)	-0.0146 (0.00993)
rlgdgr		0.0104 (0.00930)	0.0107 (0.00927)	0.0143 (0.00968)
√[]kofordeling			0.0635*** (0.0230)	0.0453* (0.0242)
gener√[]sinnvandring			-0.115*** (0.0246)	-0.0750*** (0.0261)
atchctr			-0.0208	-0.0159

				(0.0151)	(0.0163)
stfeco					-0.0238
					(0.0151)
trstun					-0.0571***
					(0.0162)
trstep					0.0177
					(0.0151)
miljv[]viktig					-0.151***
					(0.0234)
Constant	1.724***	1.800***	2.135***	3.038***	
	(0.0258)	(0.152)	(0.228)	(0.270)	
Observations	1,150	1,125	1,124	997	
R-squared	0.015	0.066	0.091	0.144	

Standard errors in parentheses  
 \*\*\* p<0.01, \*\* p<0.05, \* p<0.1

**Tabell g) Sverige**

VARIABLES	(1) Mod1	(2) mod2	(3) mod3	(4) mod4	(5) mod5	(6) mod6
sd	0.0353 (0.0684)	-0.0472 (0.0894)	-0.0169 (0.222)	0.120 (0.0997)	0.138 (0.135)	-0.00985 (0.104)
rea	0.00477*** (0.00114)	-0.00624*** (0.00149)	0.0203*** (0.00370)	0.00650*** (0.00167)	0.00483** (0.00225)	0.00750*** (0.00174)
ann	0.0629* (0.0354)	-0.0872* (0.0466)	0.161 (0.115)	0.166*** (0.0519)	0.208*** (0.0701)	0.130** (0.0538)
uysr	-0.0269*** (0.00539)	0.0154** (0.00712)	-0.116*** (0.0177)	-0.0262*** (0.00794)	-0.0128 (0.0107)	-0.00761 (0.00820)
inctnta	0.00123 (0.00651)	0.000304 (0.00857)	-0.00893 (0.0212)	0.00244 (0.00955)	-0.0322** (0.0129)	-0.0104 (0.00991)
gdgr	0.00983 (0.00648)	-0.00254 (0.00853)	-0.00573 (0.0211)	0.00500 (0.00950)	0.0235* (0.0128)	0.000878 (0.00985)
[]kofordeling	0.0200 (0.0167)	-0.0349 (0.0219)	0.0751 (0.0543)	0.0547** (0.0244)	0.0597* (0.0331)	0.0669*** (0.0255)
enerv[]sinnvandring	-0.0227 (0.0194)	-0.00120 (0.0255)	-0.0874 (0.0632)	0.00853 (0.0285)	-0.258*** (0.0386)	-0.0346 (0.0295)
chctr	0.00611 (0.00954)	-0.00627 (0.0125)	0.00769 (0.0310)	0.00269 (0.0140)	-0.00988 (0.0189)	-0.0103 (0.0146)
feco	-0.0105 (0.00963)	0.0113 (0.0127)	0.0520* (0.0315)	0.0139 (0.0142)	-0.0376** (0.0191)	0.00585 (0.0146)
stun	-0.00383 (0.0106)	0.00753 (0.0139)	-0.0351 (0.0344)	-0.00435 (0.0155)	0.0102 (0.0209)	-0.0549*** (0.0161)
step	0.0114 (0.0106)	0.00237 (0.0140)	0.0727** (0.0347)	0.00207 (0.0156)	-0.0693*** (0.0211)	0.0225 (0.0162)
miljv[]viktig	-0.0748*** (0.0167)	0.0467** (0.0221)	-0.141** (0.0548)	-0.169*** (0.0246)	-0.224*** (0.0333)	-0.122*** (0.0254)
onstant	1.848***	3.495***	3.673***	3.577***	4.725***	2.188***

	(0.164)	(0.216)	(0.537)	(0.241)	(0.326)	(0.249)
Observations	1,066	1,061	1,055	1,061	1,060	1,065
R-squared	0.096	0.051	0.121	0.098	0.183	0.078

Standard errors in parentheses  
 \*\*\* p<0.01, \*\* p<0.05, \* p<0.1

**Tabell h) Nederland:**

VARIABLES	(1) Trend	(2) Årsak	(3) Påvirkning	(4) Bekymring	(5) Fossilskatt	(6) Fornybar
PVV	0.00572 (0.0159)	0.00984 (0.0670)	0.167*** (0.0553)	-0.00190 (0.0215)	0.0192 (0.0323)	0.0242 (0.0236)
Agea	0.00287** (0.00122)	-0.00935* (0.00518)	0.0180*** (0.00429)	0.00467*** (0.00166)	0.00824*** (0.00250)	0.00612*** (0.00182)
mann	0.104*** (0.0373)	0.237 (0.158)	0.0837 (0.131)	-0.00337 (0.0505)	0.114 (0.0760)	0.112** (0.0555)
duyrs	-0.00621 (0.00499)	0.00609 (0.0210)	-0.0659*** (0.0176)	-0.0133** (0.00674)	-0.0315*** (0.0102)	-0.0146** (0.00743)
inctnta	0.00261 (0.00777)	0.0258 (0.0329)	-0.00555 (0.0273)	0.00186 (0.0105)	-0.0106 (0.0158)	0.0107 (0.0116)
gdgr	0.00270 (0.00589)	0.0297 (0.0248)	0.0683*** (0.0206)	0.0103 (0.00796)	0.0285** (0.0120)	0.000571 (0.00876)
¶¶kofordeling	0.0297* (0.0175)	-0.0337 (0.0740)	0.163*** (0.0614)	0.0997*** (0.0237)	0.0602* (0.0356)	0.0417 (0.0260)
ener√¶sinnvandring	-0.0363* (0.0189)	0.00549 (0.0799)	-0.0587 (0.0664)	-0.0324 (0.0256)	-0.139*** (0.0386)	-0.0322 (0.0280)
tchctr	0.0141 (0.0114)	0.00555 (0.0480)	0.0131 (0.0398)	0.00874 (0.0153)	0.0148 (0.0231)	-0.0301* (0.0169)
efeco	0.0137 (0.0130)	-0.0216 (0.0550)	0.0209 (0.0455)	0.0271 (0.0174)	-0.0571** (0.0260)	-0.000425 (0.0190)
stun	0.00324 (0.0131)	0.0479 (0.0556)	-0.0251 (0.0461)	-0.0222 (0.0176)	-0.0509* (0.0265)	-0.0538*** (0.0193)
step	-0.0328*** (0.0116)	-0.0808* (0.0487)	0.0172 (0.0403)	-0.0136 (0.0154)	-0.0863*** (0.0232)	0.00295 (0.0169)
milj√¶viktig	-0.127*** (0.0214)	0.297*** (0.0913)	-0.239*** (0.0759)	-0.333*** (0.0293)	-0.231*** (0.0439)	-0.155*** (0.0320)
constant	1.780*** (0.176)	2.320*** (0.746)	4.051*** (0.618)	4.165*** (0.239)	5.065*** (0.361)	2.684*** (0.262)
Observations	1,023	1,014	1,007	1,014	1,010	1,012
R-squared	0.081	0.019	0.085	0.157	0.153	0.070

Standard errors in parentheses  
 \*\*\* p<0.01, \*\* p<0.05, \* p<0.1

**Tabell i) Storbritannia:**

VARIABLES	(1) Trend	(2) Årsak	(3) Påvirkning	(4) Bekymring	(5) Fossilskatt	(6) Fornybar
-----------	--------------	--------------	-------------------	------------------	--------------------	-----------------

Ukip	-0.151** (0.0727)	-0.203 (0.208)	0.238 (0.251)	0.129 (0.0979)	0.272** (0.129)	0.245** (0.117 )
agea	-0.00313** (0.00131)	-0.00410 (0.00373)	0.0131*** (0.00451)	0.00662*** (0.00176)	0.00488** (0.00233)	0.00615*** (0.00213)
mann	-0.0331 (0.0393)	0.0512 (0.112)	-0.172 (0.135)	0.0581 (0.0526)	0.00656 (0.0699)	-0.0801 (0.0637)
edyurs	-0.00594 (0.00533)	0.00738 (0.0152)	-0.0158 (0.0184)	-0.00549 (0.00717)	-0.0205** (0.00948)	-0.0146* (0.00863)
hinctnta	0.00979 (0.00739)	0.00571 (0.0210)	-0.0892*** (0.0253)	0.00183 (0.00988)	-0.0224* (0.0131)	-0.0277** (0.0120)
Rlgdgr	-0.00714 (0.00669)	-0.00956 (0.0191)	0.0390* (0.0231)	-0.00419 (0.00899)	0.0117 (0.0119)	0.0205* (0.0108)
Økofordeling	-0.00682 (0.0185)	-0.0179 (0.0527)	0.189*** (0.0636)	0.0397 (0.0248)	0.0705** (0.0330)	0.00383 (0.0300)
Generøssinnvandring	0.0460** (0.0194)	-0.0138 (0.0553)	-0.150** (0.0670)	-0.107*** (0.0260)	-0.144*** (0.0346)	-0.130*** (0.0315)
atchctr	-0.0120 (0.00887)	-0.00434 (0.0253)	0.0248 (0.0306)	-0.0115 (0.0119)	0.00859 (0.0158)	0.00937 (0.0144)
stfeco	-0.0522*** (0.0104)	-0.0192 (0.0295)	0.134*** (0.0357)	0.0674*** (0.0139)	-0.0179 (0.0185)	0.0256 (0.0168)
trstun	0.00496 (0.0103)	-0.0125 (0.0293)	-0.0562 (0.0353)	-0.0168 (0.0138)	0.00652 (0.0182)	-0.0443*** (0.0166)
trstep	0.0243** (0.0100)	0.0262 (0.0287)	0.00801 (0.0346)	-0.0295** (0.0135)	-0.0739*** (0.0179)	-0.0301* (0.0163)
miljøviktig	0.102*** (0.0189)	0.111** (0.0536)	-0.380*** (0.0647)	-0.239*** (0.0252)	-0.123*** (0.0336)	-0.161*** (0.0306)
Constant	3.419*** (0.164)	3.139*** (0.465)	4.546*** (0.561)	4.021*** (0.219)	4.264*** (0.291)	3.545*** (0.265)
Observations	1,063	1,049	1,044	1,047	1,062	1,065
R-squared	0.102	0.011	0.118	0.175	0.121	0.137

Standard errors in parentheses  
\*\*\* p<0.01, \*\* p<0.05, \* p<0.1

**Tabell j) Konservatisme**

VARIABLES	(1) Model 1	(2) Model 2	(3) Model 3	(4) Model 4
frp	0.491*** (0.0779)	0.541*** (0.0787)	0.375*** (0.0813)	0.287*** (0.0791)
ikkekonservativ		-0.328*** (0.0491)	-0.251*** (0.0506)	-0.131** (0.0510)
agea		0.00389*** (0.00143)	0.00357** (0.00142)	0.00499*** (0.00146)
mann		0.247***	0.237***	0.213***

		(0.0465)	(0.0463)	(0.0469)
eduysr		-0.0309***	-0.0249***	-0.0210***
		(0.00673)	(0.00667)	(0.00656)
hinctnta		0.00141	-0.00516	-0.00612
		(0.00899)	(0.00890)	(0.00880)
rlgdgr		-0.00609	-0.00933	-0.00477
		(0.00880)	(0.00874)	(0.00861)
√[]kofordeling			0.0684***	0.0638***
			(0.0225)	(0.0223)
gener√[]sinnvandring			-0.111***	-0.0843***
			(0.0233)	(0.0233)
atchctr			0.0434***	0.0384***
			(0.0141)	(0.0144)
stfeco				0.0369***
				(0.0134)
trstun				-0.000379
				(0.0144)
trstep				-0.0505***
				(0.0133)
milj√[]viktig				-0.241***
				(0.0210)
Constant	2.992***	3.312***	3.071***	3.912***
	(0.0251)	(0.146)	(0.221)	(0.241)
Observations	1,141	1,115	1,114	988
R-squared	0.034	0.138	0.171	0.293

Standard errors in parentheses  
\*\*\* p<0.01, \*\* p<0.05, \* p<0.1



